

NÁVRAT ZTRACENÝCH SYNŮ

Kázání ze soboty 19.5.2018 – br. Marek Jonczy

1. text: 5.Moj. 21, 18-21; 2. text: Lk 15,25-32

1) Úvod

Příběh marnotratného syna je tak notoricky znám, že je skoro tróufalé na toto téma opět kázat. Nicméně v poslední době jsem prožil několik situací, které mě vedly k tomu si toto podobenství připomenout a znovu si jej aktualizovat. Příběh mě natolik oslovil, že si dovolím toto známé biblické místo otevřít a promýšlet jej spolu s vámi možná trošku z jiné strany, než bývá zvykem.

Nejvíce mě na tomto příběhu zaujaly dvě věci. Ta první je, že i toto podobenství jako jedno z mnoha patří na první čtení do kategorie Ježíšových výroků, které působí zcela nefér a nelogickým dojem. Tím druhým momentem mého zaujetí se nestává ani tak postava mladšího jako spíše staršího syna. Přijde mi, že je v příběhu často opomíjen a přitom je toto podobenství z velké části právě o něm. Troufám si tvrdit, že zde dokonce možná hraje i hlavní roli.

2) Kontext

Dříve než začneme promýšlet některé důležité aspekty našeho příběhu, musíme si odpovědět na otázku, proč a komu Ježíš toto podobenství vlastně vypráví. Z úvodu 15. kapitoly se dozvídáme, že se Ježíš dostává do konfliktu s farizeji, kteří na něj znovu útočí. Tentokrát jim vadí morální nedůslednost s jakou Ježíš přijímá hříšníky a ke všemu je ještě ochoten s nimi jíst u jednoho stolu. Pro farizeje to byl jasný doklad toho, že Ježíš s jejich nemorálnostmi souhlasí.

A Ježíš na toto obvinění reaguje způsobem sobě vlastním, tedy slovem. Vypráví tři podobenství, ve kterých se snaží svůj vztah k hříšným a ztraceným lidem vysvětlit. V těchto příbězích se soustředí především na sílu osobního vztahu lásky, která dokáže přijímat ztracené a zbloudilé. Tento důraz pak ještě v posledním ze tří podobenství o marnotratném synu podtrhává společným hodováním. Tím Ježíš farizeům jasně dává najevo, že jeho místo je právě na hostině u společného stolu se ztracenými a nalezenými. Vždyť kde jinde, než právě u stolu by jim mohl vážnost svého úmyslu s nimi vysvětlit nejlépe.

My víme i na základě jiných textů NZ, že farizeové měli z úspěšného dodržování náboženských pravidel bezesporu velké osobní potěšení. Radost z toho, že by se k Bohu mohl vrátit někdo, kdo žil v rozporu s jeho zákonem, tak vlastně vůbec nepocítovali a zřejmě, pro ně nebyla ani důležitá.

V našem dnešním zamyšlení bych se s vámi rád zastavil právě nad návraty ztracených synů a nad tím, zda jsme tyto ztracené schopni a ochotni přijímat. A nebo jestli se náhodou nepřikláníme spíše k onomu farizejskému modelu.

Zkusme si taky dnes všimnout, jak jsem již naznačil v úvodu, že kromě marnotratného syna jsou tady i další důležité postavy příběhu. Jsou to především ti, kteří mladíka přijímají zpět mezi sebe. Všimněme si jejich reakcí, protože pro nás mohou být velice inspirující.

3. a) Marnotratný syn minulosti

Marnotratného syna však v žádném případě nemůžeme obojit. Kdo vlastně je ten troufalý mladík, který si zcela bez ostychu bere to o čem tvrdí, že mu patří, protože je to díl jeho dědictví? Při bližším průzkumu některých historických skutečností mne zaujala jedna souvislost. Syn totiž otce nežádá jen o rozdělení dědictví, ale především o to, aby s onou částí majetku mohl volně disponovat. Podle místního práva však mohl syn vznést takový požadavek pouze ve chvíli, pokud by jeho otec již zemřel. Žádal-li něco takového ještě za otcova života, pak mohla být tato skutečnost právem kvalifikována jako troufalost a urážka. Mladší syn tímto dal svému otci vlastně najevo, že by už taky mohl zemřít. Nejen, že chtěl odejít z domu, to by se možná ještě dalo pochopit, ale ke všemu svého ještě tvrdě urazil svého otce tím, že si přál jeho smrt.

Tvrdost mladíkova přístupu ale pokračovala ještě dále. Nejen, že ve svém srdci zabíjí svého otce, ale ještě zcela bezcitně odmítl své nejbližší a domov, ve kterém se narodil a byl vychován. Lukáš to naznačuje tím, když se ve třináctém verši zmiňuje, že syn odchází „do daleké země“. Toto konstatování totiž nemá být jen popisným vyjádřením změny lokality k bydlení a nespoutané mladistvé touhy poznat svět, ale naznačuje drastické odtržení od způsobu života, myšlení a jednání, které bylo mladíkovi předáváno z generace na generaci, jako posvátný odkaz rodu. A to bylo více než pohrdání, to byla zrada vážených hodnot představujících rodinu a společenství. Vzdálená země je svět, ve kterém je vše, co bylo doma považováno za posvátné, zneváženo.

Mladší syn šel však ještě dále. Nejen, že svým svérázným odchodem pošpinil čest své vlastní rodiny a samotného otce, ale ještě k tomu prostředky rodinou těžce nabyté prostopášně rozházel za požitky a zábavu.

b) Marnotratní synové současnosti

Vždy jsem žil v domněni, že marnotratný syn představuje mne a všechny ostatní ztracené, kteří se k Pánu Bohu v určitém čase otočili zády. Vědomé rozhodnutí, že už nebeského otce bylo dost a je potřeba si život zařídit po svém. Teprve nedávno mi však došlo, že do kategorie marnotratných synů mohou patřit vlastně i takoví, kteří Pána Boha vůbec neznají a neví tedy ani, kam by se vrátili. A možná, že takových je velká většina, tedy těch, kteří od Hospodina odešli dávno a to zcela nevědomky a nepřímou. O jejich odchodu z domova rozhodly totiž generace jejich předků.

Přesto si tito lidé své kořeny a základy křesťanské kultury uvědomují, jen jakoby neví, co s nimi. Všichni jsme zde doma. Nám všem je adresován posvátný odkaz našich dějin, je dokonce i v nás samotných. Absolvoval jsem řadu rozhovoru s takto ztracenými Božími syny. Jsou to vždy zajímavá setkání a rozhovory. Myslím, že i vy sami byste to mohli potvrdit, podobnou zkušeností. Je velmi zajímavé si všimnout, jak jsou si tito lidé odkazu svých předků vědomi, ale neví, jak s nimi naložit. Jsou to lidé v daleké zemi, ve kterých ale občas vzplane touha a chuť po návratu domů.

4) Bratr

Jakou roli v tomto příběhu hrajeme my, kteří jsme zřejmě svého nebeského Otce neopustili a od našich křesťanských domovů se neodloučili? Jsem rád, že Ježíš do podobnosti zařazuje i velice zajímavou postavu staršího bratra.

Připomeňme si ještě jednou situaci, kdy do hry vstupuje starší bratr. Budu ještě jednou

číst text Luk 15, 25-32.

V kontextu Ježíšova příběhu můžeme staršího bratra poznávat jako toho, který si pro svůj život zvolil kázeň a řád, zatímco mladší bratr si vybral svobodu.

Musím přiznat, že jsem se při přemýšlení nad tímto podobenstvím více ztotožnil s postavou právě staršího bratra. Koneckonců i já jsem starší syn. Vyrůstal jsem ve věřící rodině, byl v ní jistě správně vychováván a veden, zcela v souladu s křesťanskými řádami a pravidly, které jsem se také vždy snažil dodržovat. Nekouřil jsem, nepil, nejedl vepřové :) a vždy, snad jen s malými úlety, jsem setrval v řadě spořádaných Božích synů.

Musím také přiznat, že i já jsem vůči svému mladšímu bratru nejednou pocítil zášť. Prostě se mi zdálo, že mu leccos procházelo daleko hladčeji než mně. Možná i proto, je mi starší syn z Ježíšova podobenství tak nějak bližší. A myslím si, že nejsem sám.

Nereagujeme podobným způsobem na sourozence, kteří odešli do světa? Možná máme i my pocit, že nás pak svými návraty spíše ohrožují. Oni nám totiž poukazují na to, že řád a správné dodržování pravidel nemusí být vždycky vše. Neroste v nás pak vůči nim spíše pohrdání, zášť, hněv, hořkost nebo žárlivost?

Starší bratr se choval správně. Byl poslušný, dodržoval zákony, těžce a pilně pracoval. Lidé si ho vážili, chválili ho a určitě jej považovali za vzorného syna. Ale ve chvíli, kdy je konfrontován otcovou radostí nad návratem mladšího bratra, vybuchne v něm jakási temná síla, a na povrch se vyplaví pyšná, nelaskavá a sobecká osoba. Objevuje se snadný soud a předsudky.

I já jsem se již ve svém životě častokrát přistihl při tom, jak ve snaze být dobrý, podléhám pokušení moralistického srovnávání, ze kterého pochopitelně většinou vycházím jako ten lepší. Setrávám sice doma, ale svému nebeskému Otci tak nějak vzdaluji.

Zaposlouchejme se do slov staršího, vzorného syna, adresovaných otci: jsou to slova plná výtek, sebeospravedlňování, sebelístoti, nedocenění, křivdy a mindráků. „Tolik jsem se snažil, tolik jsem pracoval a přece jsem nedostal to, k čemu se ostatní dostali tak snadno.“

5) Otec

Naštěstí se však v příběhu setkáváme ještě s jednou postavou. Tou postavou je otec. Jeho přítomnost je v našem příběhu zcela zásadní. Oběma svým synům chce ukázat východisko, kterým je „nepochopitelná Boží láska“. Kdyby otec chtěl, mohl vůči mladšímu synovi morálně triumfovat a na uvítanou říci: „Vidíš, vidíš, já ti to říkal, na má slova došlo. Teď se konečně ukázalo, kdo měl pravdu!“. Tím by však svého syna určitě definitivně odrovnal a ztratil. Získal by jen dalšího nádeníka.

Všimli jste si někdy, že otec svého syna nenechal vyslovit ani onu kající formulkou: „Otče zhrěšil jsem vůči nebi i vůči tobě...“ Místo toho jej pevně sevřel ve své náručí. Svou nepochopitelnou láskou ho zachránil a vzkřísil k novému životu.

Je však důležité si všimnout, že stejnou lásku nabídl i svému staršímu synovi. Při setkání s mladším bratrem mu to připomíná slovy: „Synu, ty jsi stále se mnou a všechno co mám, je tvé. Pojď se se mnou i zachráněným bratrem radovat.“ Z původního jazyka se slovíčko „syn“, dá přeložit také slovem „dítě“. Ne náhodou otec v našem příběhu nazývá staršího syna dítětem. Jako by chtěl naznačit. Chováš se stále ještě jako dítě a nechápeš můj záměr. Musíš dospět! Všimněte si, že se i k němu chová taktně, láskyplně. Nic mu nevyčítá,

jen mu chce ukázat správné řešení složité situace.

Kdyby starší syn pochopil, jak jej otec miluje, mohlo vše skončit skutečným happyendem. S bratrem mohli pochopit a prožít to, že svoboda bez řádu nakonec ztroskotá stejně, jako řád bez svobody. Starší bratr však nechápe a ve svém vzdoru pokračuje. Škoda. Není nic horšího, než narušené vztahy, které život pozemský člověku komplikují a o věčný život člověka připravují.

6) Závěr

Položme si na závěr otázku. Každý sám za sebe, nebo i jako společenství našeho sboru. Jsme schopni po vzoru našeho Otce přijímat ztracené? Dokážeme s Ježíšem připravit velkou „párty“ pro ztracené a vytvořit s nimi vzájemné společenství plné lásky a porozumění?

Anebo jsme odhodláni jim pouze připomínat, co dělali špatně a v čem se musí změnit?

Dovolím si na tyto otázky odpovědět za sebe. Především mám radost z toho, že jako sbor jsme byli ochotni vytvořit minimálně prostor a prostředí pro ztracené Boží syny. Už to je důkazem, že nám tito lidé nejsou lhostejní. Vždy když přicházím na sobotní bohoslužby, během týdne na aktivity Basementu nebo do komunity Maranatha Gospel, mohu takovou radost prožívat. O to je ta radost větší, že všechny tyto velké a krásné věci vznikali a vznikají na půdě mého milovaného sboru na Vinohradech. Těším se z každé další události, které já před námi. Těším se na blížící noc kostelů, do které se budeme moci zase všichni zapojit. Těším se na společný sborový víkend a těším se i na další plány, které jsou před námi, a které věřím přinesou do našich řad opět spoustu radosti z nalezených synů. Moc bych si přál, abychom takovou radost společně prožívali. Věřím, že budeme-li se dívat kolem sebe, pak určitě poznáme ty, ve kterých se již první Boží dotek odráží a začíná se objevovat chuť po domově. Lidé, kteří si začínají uvědomovat, že se ztratili, jen neví ještě co s tím.

Ve svém důsledku ani příběh o marnotratném synu nekončí jasným závěrem. Nevíme ani to, zda si nakonec mladší syn později zase vše nerozmyslel, nevíme dokonce ani to, jak celou věc nakonec uzavřel syn starší. Snažme se udělat pouze to, co udělal otec z našeho podobenství a co dnes a denně dělá náš nebeský Otec. Otevřeme svou náruč. Ponechejme lidem svobodu, radujme se s nimi, buďme s nimi, tvořme s nimi společenství a přistupujme k nim bez záští a předsudků, protože jediné tak jim budeme schopni zprostředkovávat dotyk s návratem. Modlím se, abychom s Boží pomocí dokázali přijímat ztracené syny. AMEN